Ч. 151 Неділя 7 (19) липня 1896. Рік VI

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд-Пльона і в ц. к. Старостввах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Сербія в балканьскій політиці.

(Погляди сербского посла М. Боґічевича).

Недавна гостина чорногорского князя в Білграді і деякі инші події на Балкані спонукали редакцию берлиньского Tageblatt-а, що она вислала одного із своїх сотрудників до сербского посла М. Боґічевича, щоби той розвідав ся від него правди о відносинах сербскої політики до сусїдних держав. Боґічевич пристав охотно і зараз на перше питане о відносинах Сербії до Австро-Угорщини, спецьяльно же до Угорщини відповів так:

„Ті відносини в послїдних часах були що правда не найлїпші. Були „сусїдскі перепалки“, але они, як то вже виходить з обставин, не могли довго тревати. Добре порозуміне межи Сербією а Австро-Угорщиною лежить як в інтересї Сербії так і сусїдної монархії. Коли спитаєте мене о найважнїйшій причині тих перепалок, то мушу сказати, що єї треба шукати в строгім поступованю Угорщини супротив сербского вивозу безрог. Поступованє Угорщини супротив Сербії не було оправдане, бо з одної сторони не було в Сербії зарази на безроги, лиш она вибухла на Угорщині, а відтак Сербія старала ся завсїгди як-раз в справі ветеринарийно-полїцийного догляду безрог відповісти всїм оправданим жаданям Угорщини. То лежало в жизненнім інтересї Сербії. А що знаєте безроги суть головним артикулом вивозовим Сербії, то й можете собі подумати, що поступованє Угорщини зробило сербскому скарбови державному своїм поступованем шкоду на богато мілїонів.

Але я маю надію, що вже недалекий час, коли тим прикрим відносинам настане конець. Переговори, які ведуть ся тепер в Будапештї межи угорским правительством, а нашим послом Сімичем, а котрих цїлию єсть усунене замкненя границї для безрог, увінчають ся чей успіхом, а тогди й щезне напружене межи обома краями. Яко основу для сербских уступок жадає Угорщина улекшеня в перевозовій торговли і строгих ветеринарийно-полїцийних мір при вивозї безрог із Сербії, а ми будемо не від того, щоби на то згодити ся.

Коли опісля зійшла бесїда на звістний конфлїкт що-до сербскої хоругви в часї відкритя вистави з нагоди тисячлїтного ювилею угорскої держави, а котрий то конфлїкт в Сербії і на Угорщині через довший час дуже роздразняв людий, відповів посол:

Причиною сего конфлїкту були очевидно непорозуміня з обох сторін. В Сербії чули ся все-таки тим оскорбленими, що в угорскім гербі знаходять ся відзнаки сербскої державии, державы самостійної, а публичне мнїнє може й скористало із сеї нагоди, щоби, так сказати би, відомстити ся за кривду при вивозї безрог. Я можу лиш то повторити, що теперішні відносини Сербії до Австро-Угорщини суть зовсім добрі. То лежить, як кажу, в інтересї обох сторін і не єсть виключене, що ті відносини на будуче ще скріплять ся.

На питане, чи подорож короля Александра на отворене перекопу коло Зелїзних воріт на Дунаю може мати якесь значінє у відносинах Сербії до Австро-Угорщини, відповів Боґічевич: Коли король Александер дістане запрошене на се торжество то треба то буде уважати за дальший момент того, що Сербія і Австро-Угорщина бажають удержувати дружні відносини з собою.

Опісля прийшла бесїда на чутку о завязаню балканьского союза, а Боґічевич сказав, що не вірить в то, щоби був такий союз. То лиш — казав він — такі комбінациї ґазетярскі, котрі виринули зовсім природно в хвили, коли князї чорногорский і болгарский гостили в Білградї. Формального і договором забезпеченого союза певно нема і навіть не виджу конечности до такого союза. Коли володїтелї згаданих трох держав стрітили ся з собою, то стало ся то длятого, щоби порозуміти ся в спільних справах і інтересах. Стріча ся не грозить нїкому, а так само не грозить і порозуміне.

— Як же має ся річ з впливом Австриї і Росиї на Сербію?

— Ті впливи держать собі рівновагу, і нинї не можна сказати, щоби один або другий вплив переважав.

— А що думають Ексцеленция о станї в Македониї?

— Я думаю, що будуть робити ся заходи, щоби жерела непокоїв позатикати і що ті заходи будуть мати успіх. На всякий случай не можна зі сторони Македониї побоювати ся нїчого такого, що могло би поважно викликати непокої на Балканї.

Запитаний о то, який вплив мають Милян

---

45)

Дїти капітана Ґранта.

Фантастично-наукова подорож Юлїя Верне.

(Дальше).

Долина Ню-Кесль мала бути вигідною точкою нових розслїдів. Стюарт дармо старав ся перейти на північ, або на північний всхід через густий ліс, що єго окружав, такого самого неповодженя зазнав, коли хотів перейти на захід до ріки Вікториї. З усїх сторін замикали вихід непроходимі густі корчі. Тоді переніс Стюарт свій табор трохи дальше, до болот Ґауер. Звідси пішов на всхід і на покритих буйною травою рівнинах наткнув ся на потік Делї, а ідучи до єго жерел посунув ся яких трийцять миль в глубину краю. Краєвид ставав чим раз величавійший. Пасовиска утішили би й збогатили неодного „скваттера“, а вели-кани-дерева евкаліптуси доходили до нечуваної висоти.

Одушевлений Стюарт їхав дальше. Дійшов до берегів ріки Стронґвай і річки Ропер, котру відкрив Ляйхардт. Іх води плили серед пречудних пальмових лїсів. Тут найшли подорожні кілька покоління диких Австралїйців, котрі їх добре приймили. Виправа справила ся на північний захід, глядаючи жерел Аделяйди, що впадає до заливу Ван-Дімен. Дня 24-го липня, девять місяців по виїздї з Аделяйди, по осьмій годині рано Стюарт причув близину моря і хотів конче ще того самого дня дістати ся до него. Ґрунт був гористий, покритий денеде кусниками зелїзної руди і вульканїчними скалами, дерева ставали чим раз рідші і менші, як звичайно в надморских околицях. В'їхали на широку долину, окружену вінцем корчів. Стюарт виразно почув шум морскої филї, але нїчого не сказав своїм товаришам. В'їхали в лїсок, де дикий виноград загородив їм дорогу. Стюарт поступив кілька кроків і станув над берегом Індийского океана. — „Море!“ — крикнув зачудований Тірінґ. Надбігли инші товариші і трикратним окликом: „Гурра!“ повитали море.

Так переїхати європейскі подорожні вже четвертий раз Австралїю.

Стюарт вибрав на луцї посеред лїса високе дерево, велїв пообтинати низше галузє, а на вершку умістити хоругов Австралїї. На корі того дерева вирізано ті слова: „Копай землю о стопу на полудне!“ Єсли коли небудь який подорожний розкопає землю у вказанім місци, то найде там бляшану скриночку, а в тій скринцї документ, що так звучить:

Велика виправа для переходу Австралії від полудня до півночи.

„Виправа під проводом Джона Мек-Дуаль Стюарта, переїхавши через середину цїлою Австралїєю від Полудневого моря до берегів Індийского океана, прибула тут дня 25 липня 1862 року. Виїхала з Аделяйди 26-го жовтня 1861 року, а 21-го січня 1862 року з послїдної оселї в північній сторонї. На памятку тої щасливої події розвинула тут прапор Австралії з назвищем провідника випави. Всьо іде добре. Боже храни королеву“.

Відтак слїдують підписи Стюрта і єго товаришів.

— А чи вернули ті люди назад на полуднє? — спитала леді Єлена

— Вернули всї — відповів Паґанель — але й то не обійшло ся без великих трудів. Найбільше відбились они на Стюартї. Коли пустив ся назад до Аделяйди було єго здоровлє сильно підкопане від шкорбуту. В початках вересня недуга зробила такі поступи, що вже не надіяв ся побачити заселених країв. Не міг вже їхати верхом. Зроблено для него ношї і завішено між два конї. При кінци жовтня ослабило єго до крайности пльованє кровю. Убито коня, щоби зробити для него трохи бульону; 28 жовтня був вже близький смерти, коли наступила криза і він вернув до здоровля. Дня 10-го грудня в'їздив малий віддїл до перших осель, а 17-го грудня добив ся Стюарт до Аделяйди, де одушевлене населенє витало єго з найбільшими почестями. Але єго здоровлє було заєдно слабе і вскорі нагороджений золотим медалем ґеоґрафічного товариства всїв Стюарт на корабель Індус і вернув до своєї Шкотиї, де — надію ся — побачимо ся з ним по нашім повороті [1]).

— Той чоловік мав велику силу духа — сказав Ґленарван — а така сила веде скорше до довершеня великих дїл, як сила тїлесна.

[1]) Яков Паґанель повернувши до Шкотиї, бачив ся справдї зі Стюартом, але не довго тїшив ся товариством славного подорожника. Стюарт помер дня 5 червня 1866 року в своїм домку, в Неттінґем-Гіль.

і Наталія на молодого короля, відповів Богічевич:

— Молодий король любить дуже своїх родичів, але не допускає їх до ніякого міродайного впливу на справи державні. До того король, хоч молодий, занадто самостійна натура. Що-до проєкту женення ся короля, о котрім вже кілька разів ходила чутка, то сказав посол, що то лиш пусті комбінациї.

Відтак пішла ще бесїда про крадїж листів в канцеляриї королівского ад'ютанта. Богічевич сказав, що сю справу занадто роздули. Листів, особливо таких, котрі мали би якесь велике значінє політичне, не украдено. Тому ад'ютантови украдено лиш гроші. А вже найменше можна мішати до сеї справи придворну даму королевої панну Машин, з котрої зроблено злодійку, або припускати, що крадїж сповнено з чиєгось приказу. — Наконець сказав посол що всї вісти о якійсь маючій настати кризї в білградскім кабінетї суть зовсїм безосновні.

Новинки.

Львів дня 18 липня 1896.

— **Уряд почтовий** в Стецевій, снятиньского повіта, буде закритий з днем 31 липня с. р., а то з причини, що нема в тім селї відповідного дому на поміщенє того уряду. В наслїдок того придїлює ц. к. Дирекция почт місцевість Стецеву і кольонїю Рудольфсдорф до округа доручень ц. к. уряду почтового в Снятинї, а місцевість Горбасівку до округа доручень ц. к. уряду почтового в Городенцї.

— **Відзначеня.** Старший радник будівництва Матїй Морачевский одержав ордер зелїзної корони III-ої кляси.

— **Посол др. Дамян Савчак** складав — як було заповіджене — справоздане з своєї посольскої дїяльности в Божикові, підгаєцкого повіта, в домі о. Стеткевича, місцевого пароха. Виборцїв зібрало ся около 200, переважно селян і сьвящеників. Зібрані вислухали уважно справоздання і по переведеній дискусиї удїлили послови одноголосно вотум довіря.

— **Фальшиву льотерию** вислїдила вчера полїция на площи Краківскій у Львові. Один жидик справив собі мішок з фальшиво значеними числами і в той спосіб виманчував від селян ставки на сподївані виграні. Очевидно, що тих виграних нїколи не було і лише мантїй мав вигідний заробок без працї.

— **Огнї.** Перед кількома днями погоріли до крихти горальня, стайня на воли і склад солоду в Дулибах, бучацкого повіта, власність ґр. Вит. Воляньского. Шкода була лише в части обезпечена.

— **Нещастна пригода.** В Закопанім зник перед кількома днями 16-лїтний ученик, Цезар Кудас з Кракова. Всякі глядання були дарemні і аж доперва оногди під горою Носалем найдено трупа хлопця страшенно покалїченого. Очевидячки вийшов він на вершок гори, а що не міг удержати ся на стрімкім і ховзкім березї упав в пропасть, де зараз помер.

— **Пожиточний винахід.** В нїмецкім містї Кольонїї, представив механїк Куль кільком дневникарям нововинайдений плащ ратунковий. Той плащ подібний до звичайного, а має подвійну ґумову підшевку. Поміж обома підшевками єсть маса, що не допускає, щоби піти під воду. Куль одїтий в той плащ, кинув ся до Рену і дав себе водї нести аж до місцевости Мільгайм, держачи цїлий час в руцї запалену сьвічку. Плащ міг би дуже придати ся до ратованя людий при розбитю корабля, бо одїтий в него чоловік може кілька днїв удержати ся на водї.

— **Члени читальнї „Просьвіти“ в Винниках** уладили собі дня 12 с. м. товариску прогульку. В прогульці взяли участь і інтелїґентні Русини зі Львова, з Винник і з околицї та весело забавляли ся.

— **Страшна мати.** В патольоґічнім інститутї віденьского загального шпиталю показував сими днями др. Габерда незвичайний случай. Одна мати убила дитину, а то в слїдуючий лютий спосіб: На головку дитини заложила, нїби для придержаня волося, тонку ґумову перепаску. Перепаска давила і давила дитину, в'їдала ся чим раз глубше в голову і справляла дитинї страшенні болї. Мати знала о тім, а помимо того нїколи не здоймила з голови дитини перепаски. Нїхто не міг порозуміти чого дитина заєдно так плаче, а на ґумову перепаску нїхто не погадав. Мати сама оповідала, що дитина слаба, мучить єї якась внутрішна недуга і що она скорше чи пізнїйше мусить умерти. Тимчасом ґума давила голову чим раз більше, аж вкінци розлупила череп. Трупа дитини віддано мимо опору матери до лїкарского розслїду і аж тут виявила ся страшна правда. Коли лїкар здоймив шкіру з голови, показало ся, що ґума розрізала череп. Зьвірска мати, котру була би не минула кара за то печуване злочиньство, померла. Головку дитини заховано в шпитали.

— **Стара курка.** В Бохни згинула курка, котра мала 18 лїт, а до самої смерти несла яйця. В курячім родї таких старцїв дуже мало.

— **Хитра женщина.** Сими днями лучив ся у Відни знов випадок, що чоловік хотїв убити жінку, а потім себе. 53-лїтний торговельник Іван Чешер жив у четвертім подружю з своєю жінкою. Він був дуже трудящий і честний чоловік, але она все пропивала, і тому приходило дуже часто до сварнї між ними. Вкінци почав і він з журби запивати ся, та з того виходили ще гірші сварнї. От так і сими днями они в похмілю розпочали сварню, а тодї Чешер взяв револьвер і стрілив два рази в жінку, а коли та повалила ся з зойком до землї і не давала жадного знаку житя, він з розпуки стрілив в себе і тяжко себе ранив. Коли він впав стогнучи до землї, зірвала ся відразу єго жінка і з криком: „Єму нїчого не стало ся, він лише пяний“, вхопила горнець з водою і почала свого чоловіка відливати водою. Она сама була легко ранена, але щоби уратувати житє, она впала на землю і удавала мертву, а тим довела чоловіка до самоубийства. Обох відвезли до шпиталю, а пятеро дїтий передано чужій опіцї.

— **Один білїон** є мілїон мілїонів. Аби се сказати, вистарчають дві секунди, а до написаня треба 10 секунд. Звичайно люди можуть за мінуту числити лише від 1 до 160, то возьмім навіть випадок, що при великій вправі хтось може за одну мінуту числити аж до 200, то за годину дочислить ся до 12.000, за день 288.000, а за рік до 105,120.000. Коли-б отже наш прадїд Адам дістав був задачу, числити від 1 до одного білїона, то він тепер ще не був би готовий з чи-

---

Шкотия справедливо гордить ся тим, що зачисляє такого чоловіка між своїх дїтий.

— А по Стюартї — спитала леді Єлена — не пробовав нїякий подорожний нових відкрить?

— О, пробовав — відповів Паґанель. — Я вже вам нераз згадував о Ляйхгардтї; він відбув в 1844 роцї славну подорож по північній Австралиї. В роцї 1848 вибрав ся на нову виправу на північний всхід. Від сїмнайцятьох лїт ще не вернув. Минувшого року славний ботанїк, др. Міллєр з Мельбурн, розписав публичну складку на покрите коштів виправи, що мала би віднайти Ляйгхардта. Ту виправу скоро устроєно і віддїл відважних „скваттерів“ під проводом сьмілого Мек-Ентайра пустив ся дня 24 червня 1864 року в дорогу. В тій хвили, коли вам о тім говорю, мусїв вже запустити ся глубоко в середину краю. Дай лиш Боже, щоби виправа удала ся, та щоби ми самі віднайшли своїх дорогих товаришів.

Вже було пізно, коли ґеоґраф закінчив своє оповіданє. Подорожні подякували Паґанелеви і за кілька хвиль спали вже всї спокійним сном. Лише птах-годинник укритий між листєм ґумового дерева відзивав ся що мінути серед тої тихої ночи.

XII.

Зелїзниця з Мельбурн до Зендерст.

Не без страху споглядав майор за Ертоном, коли він від'їздив з табору над Вімеррою до стациї Блек-Поан за ковалем. Але не говорив нікому о своїх підозрінях, хоч бачно сторожив надбережні околицї. Нїчого не перервало глубокої тишини тих спокійних рівнин, а по кількагодинній ночи показало ся сонце на ново на виднокрузї.

Противно Гленарван, коли чого побоював ся, то хиба того, щоби Ертон не вернув сам один. Без направи віз не був би спосібний до дальшої дороги і подорож могла би припинити ся о кілька днїв, а Гленарван був нетерпеливий на всяку проволоку, бо хотїв дійти як найскорше до мети.

На щастє Ертон не трудив ся дармо. На другий день повернув вже досьвіта в товаристві якогось чоловіка, що називав себе ковалем зі стациї Блек-Поан. То був сильний хлоп, великаньского росту, з поганими і майже зьвірячими чертами лиця, що цїлком не промавляли в єго користь. Однако то була річ малої ваги, коби лише знав своє ремесло. Впрочім він дуже мало говорив, немов би жалував уст на непотрібні слова.

— Чи то спосібний ремісник? — спитав Джон Менґлїс кватирмайстра.

— Я єго так само знаю, як і ви — відповів Ертон. — Зараз побачимо.

Коваль взяв ся до роботи. Знав свою річ дуже добре, як то на перший погляд легко було можна пізнати по тім, як направляв передну часть воза. Робив зручно і виказав незвичайну силу. Майор побачив на єго спрацьованій долони кілька слїдів зчорнілої і застиглої крови. Она походила з сьвіжої рани, зле укритої під подертою вовняною сорочкою. Мекнебс спитав коваля о причину тої рани, як здавало ся дуже болючої, але той нїчого не відповів і дальше робив мовчки. За дві години віз був вже цїлком направлений, а кінь льорда Гленарвана був також підкований, бо коваль приніс з собою готові підкови. Якась дивна подоба тих підков звернула увагу майора, але Ертон пояснив єму, що підкови умисне так зроблені, щоби по них можна пізнати слїд коний, що ідуть від стациї і розрізнити від инших кіньских слїдів.

Підкувавши коня упімнув ся коваль о заплату і відійшов не вимовивши нї слова.

Пів години опісля були вже подорожні в дорозї. За заслоною мімоз простягала ся широка, відкрита рівнина. Кусники кварцу і зелїзистих скал були порозкидувані тут і там поміж корчі і буйною травою, в котрій пасли ся численні стада. Кілька миль дальше колеса воза врізували ся глубоко в мягкий ґрунт, по котрім плило множество потічків, напів прикритих великаньскою тростиною. Відтак їхали берегом великих солоних озер, що сильно парували. Подорож була легка і цїлком не нудна.

Леді Єлена просила своїх товаришів, аби єї по черзї відвідували, бо єї сальон був за тісний, щоби приймити всїх разом. Отже кождий, хто утомив ся їздою верхом, находив відпочинок і приємність в розмові з тою милою женщиною. Леді Гленарван і міс Грант приймали гостий дуже ввічливо в подорожнім сальонї. В щоденних запросинах не призабуто й на Джона, а єго розмова досить поважна не лише не була прикра, але противно досить подобала ся.

Подорожні переїхали півперек почтову дорогу від Кровленд до Горшем і пустили ся пісковатою, околицею куди пішї нїколи не переходять. На границі ґрафства Тальбот переїздило товариство попри громадку невеличких горбків, а вечером о три милї повисше Марібру. Падав дрібонький дощ; в кождім иншім краю був би змочив землю, але тут воздух так скоро втягав в себе вогкість, що подорожні цїлком єї не почули.

На другий день, 29-го грудня спиняли похід ряди горбів, що надавали цїлій охрестности вид малої Швайцариї. Товариство ішло більшу часть дороги пішки, але нїхто на те не жалував ся.

О одинайцятій годинї приїхали до Карльсбрук, досить важного місточка. Ертон казав, щоби до міста не вступати, а об'їхати єго довкола, бо як казав, в той спосіб зискає ся на часї. Гленарван був тої самої гадки, але Паґанель як звичайно цїкавий, хотїв конечно звидїти Карльсбрук. Позволено єму відлучити ся, а тимчасом віз і прочі подорожні оминули місто і поволи поїхали дальше.

Паґанель після свого звичаю взяв з собою і Роберта. Хоч не довго забавив, то все таки виробив собі понятє о австралїйских містах. Найшов там банк, суд, ринок, школу, церков і сто мурованих цїлком до себе подібних домів. Всьо то стояло в чотирокутнику, поперерізуванім улицями як шахівниця, після ан-

сленем, бо до того треба 9512 літ 34 днів 5 годин і 40 мінут!

— **Зухвалі мореплавці.** Залога парохода „Фірст Бісмарк“, що курсуе поміж Гамбургом а Америкою, оповідае про таку пригоду з своеї послідної подорожи до Нового Йорку: „Дня 18-го червня, около 10-ої години рано, при спокійнім мори, побачили ми далеко на мори мале човенце, в котрім сиділо двох мужчин. Ми були в тій хвили на повнім океанї, яких 400 миль від берега американьского. Нїгде довкола не було видко корабля. Командант нашого парохода, гадаючи що мае до діла з якими нещастними, котрі вратували ся по розбитю корабля, велїв до них підплисти пароходом. Однако човно стало живо утїкати. Коли вкінци пароход наблизив ся до човна так, що можна було чути людский голос, крикнув один з сидячих в лодці: „Поздоровіть від нас Новий Йорк, їдемо до Европи!“ Відтак оба начали веслувати і вскорі щезли нам з очий. Очевидно оба зухвалі мореплавці постановили собі переплисти океан в маленькім човнї, що не мало навіть вітрила. З віддаленя до берега можна припускати, що оба мусїли бути в дорозї вже яких 14 днїв“.

— **Помер** у Львові Франц Янелї, учитель висшої школи реальної, в 46-ім роцї житя, полишивши вдову і численну родину. Покійний задля своїх гарних прикмет душі і серця тїшив ся щирою прихильностию і поважанем між знакомими і молодїжию.

Господарство, промисл, торговля, гиґієна і вихованє.

Добрі ради.

— Значінє афин для наших гірских сторін. В попередних числах подавали ми вже способи як робити вино з афин або борівок та порічок; ту звернемо лиш увагу на то, як великої ваги моглоби у нас стати ся робленє вина з афин. Вино з порічок, що правда могли би робити ті, що мають богато сего овочу в своїм городї, але афин росте у нас в горах таке множество, що можна би із сего дару природи мати великий хосен, коли-б хто до того розумно взяв ся і показав нашим селянам дорогу, як користати з того дару. Соку з афин уживають за границею вже від давна до заправлюваня червоного вина. Коли-ж у вісїмдесяти роках в нїмецких горах Спесарт настала була велика нужда, подав один з тамошних сьвящеників, др. Франк, гадку робити з ягід вино. Незадовго опісля взяв ся купець у Франкфурті Фром робити вино з афин на великі розміри і вже в 1889 р. виробив его аж 70.000 лїтрів. Вино показало ся знамените, майже зовсїм так само добре як правдиве червоне вино і лиш добрі знатоки вина уміли его відріжнити від правдивого. Ба, що більше; показало ся опісля, що се вино для недужих есть знамените, лїпше навіть, як правдиве францускe вино червоне Бордо. Оно мае лагідний приятний смак, подібний до вина Бордо і его уживають тепер в Нїмеччинї майже вже загально замість правдивого вина не лиш для здорових але й для недужих. Коли-б отже хтось в наших горах знайшов ся, що робив би вино з афин, то міг би й сам мати з того великий хосен і зробив би тим велику прислугу нашим гірнякам, котрі в збираню тих ягід і їх продажи знайшли би для себе важний заробок а в робленю такого вина хоч би лиш для власного ужитку важний промисл.

— Вага в господарстві то річ дуже важна. Без ваги пропадае значна часть зарібку. Хто не мае ваги дома, той мусить чи то збіже, чи прядиво або вовну чи що небудь иншого навгад продавати і спускати ся на совість того, хто купуе. Та й в самім господарстві потреба ваги, чи то зважити щось для домашного ужитку, чи пашу дла худоби. Вага в господарстві значить ощадність і заробок. Хто дае худобі паші на вагу, той паші не марнуе, щадить еї і мае на довше; хто уміе сам собі зважити, не стратить на торзї, бо не дасть ся оциганити. Несовістні купцї ошукують наших селян господарів найчастїйше на вазї. Коли-б господар міг свое добро наперед зважити, то знав би, що везе на торг, що за то правити і не давби ся ошукати. А добра вага не богато нинї коштуе і можна еї собі легко купити. Раз зроблений видаток оплатить ся в сотеро. Хто-ж не може купити собі ваги, то нехай бодай научить ся важити на чужій вазї; нехай придивить ся насамперед добре самій вазї і мірам ваготи (мосяжним або зелїзним тягарам з вибитими на них знаками ваготи), а відтак і самому важеню. Для таких людий подаемо тут кілька практичних рад, на що при важеню мають зважати. Суть трояког рода ваги, котрі у нас найбільше уживають ся: 1) Скоровага, зелїзний дручок, завішений в т. зв. ножицях, за котрі вагу держить ся. На коротший конець того дручка вішае ся річ, котру мае ся важити; на довший конець тягар ваги н. пр. кільо або фунт. Довший конець того дручка мае значки, на котрі треба пересувати тягар ваги доти, доки він не стане у рівновазї з тою річию, котру важить ся; значки означають кіля або фунти. При важеню треба отже зараз подивити ся на значок, на котрім стоїть тягар: коли стоїть на першім більшім значку, річ важить кільо (або фунт, бо лучае ся у нас, що жиди по селах, котрі скуповують щерсть, щетину або прядиво, уживають ще й старої ваги, хоч вже не повинні); коли стоїть на другім значку, річ важить два кіля і т. д. — 2) Звичайна або крамарска вага з двома мисочками або т. зв. шальками на шнурках або ланцушках. Така вага есть тогди добра, коли завішена свобідно без нїякого тягару, отже порожна, не переважуе в нїяку сторону, а т. зв. язичок стоїть просто до гори в ножицях, в котрих висить дручок від ваги. При важеню треба жадати, щоби купець дав вазї устояти ся, бо аж тогди видко, чи она в котру сторону не переважуе. — Вага помостова або децимальна (десяточна) уживае ся нинї загально до важеня збіжа і більших тягарів, а на ній наші господарі найменше розуміють ся. Ся вага так зроблена, що н. нр. мішок збіжа кладе ся на дошку від ваги, а з переду на дощинцї, завішеній на ланцушках кладе ся тягари вагові. Коли збіже важить н. пр. 50 кільо, то на вагу з переду треба поставити лиш десяту часть з того, значить ся тягар ваговий 5 кільо; 10 кільо заважать 100 кільо збіжа. Отже одним кільо можна зважити річ що мае 10 кільо, 2 кілями, річ що важить десять разів більше, значить ся, 20 кільо і т. д. Від того називае ся та вага десяточною або децимальною. На тій вазї суть два зубчики що стоять рівно один проти другого. Перед важенем треба длятого пустити насамперед порожну вагу і подивити ся, чи ті зубчики стоять рівно против себе; коли нї, то на шальку повисше дощинки, на котру кладе ся тягари вагові, треба поставити такий маленький тягарець, щоби вага стала рівна і тогди аж важити.

— Кит до залїплюваня шпар в підлозї: На 500 ґрамів каруку в плиткій мисочцї наливае ся тілько води, щоби его закрила і лишае ся на 24 годин, щоби намок. Відтак розтирае ся в якій посудинї пів кільо звичайного меленого окру з воду, додае ся намоклого каруку разом з водою, яка ще на нїм лишила ся і варить ся на грани та мішае ся, доки аж весь карук не розійде ся. Відтак здоймае ся масу з грани і додае ся трохи трачиня, причім можна ще доливати стілько води, скілько потреба, щоби кит був достаточно густий. Коли вже вистигне, лїпить ся ним пальцями шпари і вигладжуе ножем а відтак ще витирае ся платком. Перед лїпленем треба більші шпари позатикати клочем або папером. По кількох днях стане кит дуже твердий і не буде кришити ся.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Віденъ 18 липня. Wiener Ztg. оголосила розпорядженє зносяче заказ привозу деяких товарів з Росиї, виданий зі взглядів санїтарних в червню 1893 р.

Атини 18 липня. Бійка в Калївес веде ся дальше від понеділка. Правительство постановило скріпити войско на граници.

Рим 18 липня. Рудінї конферував знову з Вісконті-Веностою в справі принятя теки мінїстра справ заграничних. Рішенє відложено аж до приїзду короля.

ґлїйского правила. Коли місто побільшае ся, то продовжують его улицї на всї сторони, так як би надшивав для дитини свитину, коли она підростае.

В Карльсбрук був великий рух, хоч місточко недавно засновано. Здаеть ся, що в Австралії виростають міста як дерева під сонїшним теплом. По улицях бігали люди за різними орудками, купцї золота ждали на транспорт, що мав надійти під охороною полїциї з Бендіґо і гори Александра. Всї ті люди були так занятї лише своїм власним інтересам, що два чужинцї перейшли поміж них незамічені.

Оглянувши місто, вертали по годинї Паґанель і Роберт до прочого товариства полями дуже старанно обробленими. За полями тягнули ся довгі сїножати і луги, а на них пасли ся несчислимі стада баранів і виднїли з далека пастирскі шатра. Дальше простягала ся нагле пустиня, а то прикмета австралїйскої природи. Горби Сімсом і гора Таранґовер відмежували на полудне округ Льодо під сто сорок четвертим степенем довжини.

Однако аж доси не стрічено нігде нїякого поколїня диких Австралїйцїв, первістних мешканцїв тої землї. Ґленарван сам себе питав, чи в Австралії нема Австралїйцїв, так як не було Індиян в арґентиньских пампасах — але Паґанель пояснив ему, що під тою шириною мешкають дикі Австралїйцї аж над рікою Муррай, о сто миль на всхід.

— Наближаемо ся — говорив він — до краю золота. За два дни будемо переїздити через гору Александра. Там в 1852 роцї наплила хмара гірників, з усїх сторін сьвіта і тодї мусїли дикі Австралїйцї утїкати до середних пустинь. Ми в цивілїзованім краю, хоч він на то не виглядае — і нинї ще перед вечером випаде нам переходити через зелїзницю, що лучить ріку Муррай з морем. Що гадаете товариші о зелїзници в Австралії? Правда то дивна річ?

— Чому дивна, пане Паґанель? — спитав льорд Ґленарван.

— Чому, чому? О, я знаю, що для вас, що привикли кольонїзувати ваші далекі посїлости, для вас, що маете електричні телеґрафи і загальні вистави в Новій Зеляндиї, виглядае то всьо дуже просто! Але мене, Француза, такі річи дивують, бо не годять ся з моїми понятями о Австралії.

— Бо ви думаете о минувшости, а не о теперішности — сказав Джон Менґлїс.

— То правда — відповів Паґанель — але льокомотиви, що гудять серед пустинї, клуби диму і пари, що вють ся серед мімозів, казуари, що утїкають перед поспішним поїздом, дикуни, що ждуть на назначену годину, аби поїзд перевіз їх з Мельбурн до Кінетон, Кастельмен, Зендерст або Ічока — то всьо може зачудовати кождого чоловіка, крім Англичанина і Американця. З вашими зелїзницями гине поезия пустинї.

— Що там поезия, коби поступ був — відповів майор.

Сильний звист перервав розмову. Подорожні були ледве о милю анґлїйску віддалені від зелїзницї. Льокомотива, що гнала від полудня, задержала ся як раз в тім місци, де перетинала ся зелїзниця з дорогою, по котрій їхало наше товариство. Та зелїзниця, як сказав Паґанель, сполучала столицю Вікториї з найбільшою австралїйскою рікою Муррай, котру відкрив Стерт в 1828 роцї. Она випливае в Альпах австралїйских, прибирае по дорозї побічні ріки Лечлен і Дерлїнґ, засланяе цїлу північну границю провінциї Вікториї і під Аделяйдою впадае до моря. Краї, куди она пливе, богаті, урожайні і вже сильно заселені. До того зелїзниця причинила ся дуже до оживленя руху і розвитку тої сторони.

В 1864 роцї було побудовано сто пятьдесять миль зелїзницї між Мельбурн і Зендерст, звідки будовано еї в тім роцї дальше до ріки Муррай.

Трийцятий семий рівнобіжник перетинав зелїзницю о кілька миль повисше Кастельмен, т. е. при мостї, що стояв над рікою Леттон, що впадае до Мурраю. (Дальше буде).

За редакцию відповідае: Адам Креховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.